

T.C.
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

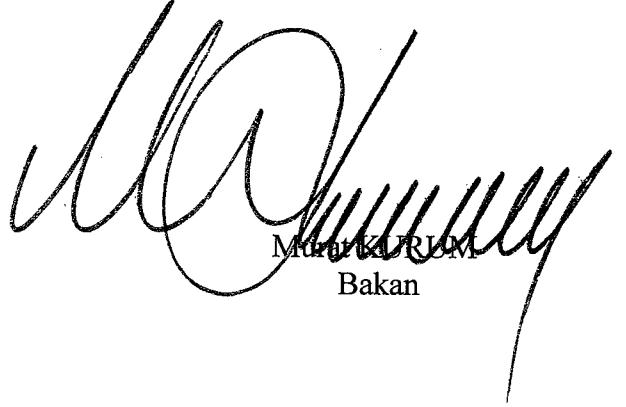
Sayı :30824082-610 - 13122022
Konu :Yazılı Soru Önergeleri

24 Temmuz 2025

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Milletvekillerimiz tarafından şahsıma yöneltilen ve ilişik listede; TBMM Esas numaraları ve konuları belirtilen yazılı soru önergeleri incelenmiş olup, söz konusu önergelerde yer alan hususlara ilişkin cevaplarımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

MUSTAFA KOCAGLU
Bakan

EK:

-Dosya (1 Takım)

MUĞLA MİLLETVEKİLİ
SAYIN SELÇUK ÖZDAĞ'IN
TBMM 7/24513 ESAS SAYILI
YAZILI SORU ÖNERGESİNE
İLİŞKİN SORULAR VE CEVAPLARI

7/24513
GK 118

SORULAR

Eurostat verilerine göre, 2023 yılında Avrupa Birliği (AB) tarafından ihraç edilen çöplerin en büyük alıcısı 12,1 milyon ton ile Türkiye olmuştur. Bu rakam, ikinci sıradaki Hindistan'ın (5,4 milyon ton) yaklaşık iki katına denk gelmekte ve Türkiye'nin AB çöp ithalatındaki açık ara lider konumunda olduğunu göstermektedir.

Çöp ithalatı konusu, çevre kirliliği, halk sağlığı, ekonomik bağımlılık ve Türkiye'nin uluslararası imajı açısından ciddi soru işaretleri doğurmaktadır. Dünyanın birçok ülkesi özellikle plastik atık ithalatına kısıtlamalar ve yasaklar getirirken, Türkiye'nin neden büyük bir çöp ithalatçısı haline geldiği açıklanması gereken bir durumdur. İthal edilen çöplerin ne kadarının geri dönüştürülebildiği, ne kadarının düzenli depolama alanlarına bırakıldığı veya yasa dışı yollarla doğaya salındığı da belirsizdir.

Özellikle plastik atıkların doğaya ve insan sağlığına zararları bilimsel olarak kanıtlanmışken, Türkiye'nin bu tür atıkları büyük miktarlarda ithal etmesi, ulusal çevre politikamızın sorgulanmasına neden olmaktadır. Türkiye, kendi atık yönetimi konusunda da yeterli altyapıya sahip değilken, ithal edilen çöplerin nasıl islendiği ve çevresel risklerin nasıl yönetildiği büyük bir muamma olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda, Türkiye'nin neden Avrupa'nın çöp merkezi haline geldiğinin açıklığa kavuşturulması ve çöp ithalatına yönelik politika değişikliği olup olmadığının kamuoyuyla paylaşılması gerekmektedir.

Bu bağlamda;

- 1) Türkiye, Avrupa Birliği ülkelerinden ithal edilen 12,1 milyon ton çöpü hangi kriterlere göre kabul etmektedir? Bu atıkların türü, içeriği ve geri dönüştürülebilirlik oranı nedir?
- 2) Türkiye'nin çöp ithalatına ilişkin son 10 yıllık verileri nelerdir? Yıllara göre ithalat miktarında nasıl bir değişim yaşanmıştır?
- 3) Çöp ithalatı yapan şirketler hangileridir ve bu firmalar hangi denetim mekanizmalarına tabidir? Son 5 yılda bu firmalara yönelik yapılan denetimlerde herhangi bir ihlal tespit edilmiş midir?
- 4) İthal edilen çöplerin çevresel ve halk sağlığı üzerindeki olumsuz etkilerini ölçmek için Bakanlığınız tarafından herhangi bir bilimsel araştırma veya etki analizi yapılmış mıdır? Yapılmışsa sonuçları nelerdir?
- 5) Türkiye, kendi ürettiği atıklarla ilgili sürdürülebilir bir geri dönüşüm sistemi kuramamışken neden ek olarak AB ülkelerinin atıklarını ithal etmektedir? Bu ithalatın ülkemize ekonomik getirişi var mıdır?
- 6) Türkiye'nin çöp ithalatını azaltmak veya tamamen durdurmak için hükümetinizin belirlediği herhangi bir strateji veya plan var mıdır? Eğer varsa hangi aşamada?
- 7) Çöp ithalatına yönelik Avrupa ülkeleri kısıtlamalar ve yasaklar getirirken, Türkiye neden hala büyük ölçekte çöp kabul etmektedir? Bu politikanın sürdürülme gerekçesi nedir?
- 8) Türkiye'nin çöp ithalatına devam etmesi uluslararası imajımıza nasıl yansımaktadır? Türkiye'nin "Avrupa'nın çöplüğü" olarak anılmasının önüne geçmek için Bakanlığınızın attığı veya atmayı planladığı adımlar nelerdir?

CEVAPLAR

1,4) Bilindiği üzere, tehlikesiz atık ithalatı işlemleri Ticaret Bakanlığı tarafından her yıl yayımlanan Çevrenin Korunması Yönünden Kontrol Altında Tutulan Atıkların İthalat Denetimi Tebliğine göre yürütülmektedir. Atık ithalatı, Bakanlığımızdan Çevre İzin ve Lisans Belgesi almış geri dönüşüm tesislerinden Atık İthalatçısı Kayıt Belgesi almaya hak kazanan geri kazanım tesisleri tarafından yapılabilmektedir. Mezkûr mevzuat kapsamında atık plastik haricinde geri dönüşüm yapılmak üzere metal hurda, atık kâğıt, atık cam, tekstil atıkları vb. atık çeşitleri de ithal edilip ekonomik değere haiz ürünler elde edilmektedir.

Yapılan mevzuat düzenlemeleri ile 2021 yılı başında karışık türde plastiklerin ithalatı yasaklanmıştır. Bununla birlikte; plastik atık gruplarının ithalatını yapacak geri kazanım tesislerine çevre kirliliğinin önlenmesi amacıyla mali teminat zorunluluğu, ilave belgelendirme ve tesis kriterleri getirilmiştir. Ayrıca ithal edilecek atıklardaki kontaminasyon oranı %1 ile sınırlandırılarak, temiz ve geri dönüşüm verimi yüksek atık ithalatı yapılması sağlanmış olup, çevre kirliliğine neden olacak atıkların ithalatına izin verilmemektedir.

2,3) Çevre Mevzuatı kapsamında ithalata tabi olan atıkların, Türkiye sınırlarına girmeden önce ilgili gümrük noktalarındaki kontrol ve incelemeleri ve ülke sınırları içerisine girdikten sonraki taşıma, geri dönüşüm ve bertaraf faaliyetlerine ilişkin denetim ve incelemeler Bakanlığımız ve İl Müdürlüklerimiz tarafından yapılmaktadır.

2872 sayılı Çevre Kanunu ve bu Kanuna istinaden çıkarılan diğer meri mevzuat hükümleri uyarınca, gerek yalnızca geri dönüşüm yapılması amacıyla verilen ithalat izni kapsamında ülkeye girişine izin verilen atıkların, gerekse de ülke içindeki diğer atıkların toplanmasından taşınmasına ve geri kazanımından prosesin kaçınılmaz sonucu olarak ortaya çıkan bakiye atıkların bertarafına kadar olan tüm atık yönetimine ilişkin süreçte, söz konusu atık işleme/geri kazanım tesisleri ve atıkların ulaştığı geri kazanım faaliyeti gösteren tesisler, atıkların Türkiye gümrük bölgesine gireceği ihtisas (sınır) gümrük kontrol noktalarında incelemeler başta olmak üzere Bakanlığımız ve 81 İl Müdürlüğümüzde görevli denetim elemanları tarafından ani, şikâyet veya birleşik denetim programları kapsamında sürekli denetlenmekte ve izlenmektedir.

Bu doğrultuda, Çevre Mevzuatı kapsamında ithalata tabi olan atıkların Türkiye sınırlarına girmeden önce ilgili gümrük noktalarındaki kontrol ve incelemeleri ve ülke sınırları içerisine girdikten sonraki taşıma, geri dönüşüm ve bertaraf faaliyeti gerçekleştiren atık geri dönüşüm sektöründeki firmalar denetimlere tabi tutulmakta ve ithal edilen atıklar Bakanlığımız Atık Yönetim Uygulaması (ATYÖN)/Mobil Araç Takip Sistemi (MOTAT) sistemi ile tesise kadar takip edilmektedir.

Yapılan kontrol ve incelemeler neticesinde; ithalatı uygun bulunmayan atıklara onay verilmemekte olup, kota aşımı yaptığı, Mevzuata aykırı bir şekilde geri dönüşüm faaliyeti gerçekleştirdiği veya uygunsuz olarak atık dökümü yaptığı tespit edilen tüm gerçek veya tüzel kişiliğe haiz tesislere ve şahıslara Çevre Kanununun ilgili maddeleri gereğince idari yaptırımlar uygulanarak Geçici Faaliyet Belgesi/Çevre İzin ve Lisans Belgesi ve bu belgeye esas olarak ithalat yapmasına izin verilen Atık İthalatçısı Kayıt Belgesi iptali yapılarak faaliyetten men kararı verilmekte ve ithalata uygun olmadığı tespit edilen atıklara ilişkin de "*Mahrece İade Kararı*" alınarak ilgili ülkeye geri gönderilmesi sağlanmaktadır.

Bununla beraber, çevreyi kirlettiği tespit edilen işletmeler/kişiler hakkında da Türk Ceza Kanunu'nun ilgili hükümleri uyarınca Cumhuriyet Savcılıklarına suç duyurularında bulunmaktadır. 2872 sayılı Çevre Kanunun 3 üncü Maddesinin (g) bendindeki 'Kirleten Öder' prensibi çerçevesinde kirliliğe sebebiyet verenler tarafından atıkların sahadan kaldırılarak Bakanlığımızca lisanslandırılmış tesislerde Mevzuata uygun olarak bertaraf ettirilmesi ve atık dökülen bölgenin temizlettirilerek doğal haline getirilmesi sağlanmaktadır.

5,6) Atık ithalatı geri dönüşüm amaçlı yapılmakta olup, yakma ve bertaraf amaçlı atık ithalatı yasaktır. Ayrıca geri dönüşüm tesislerinin proses verimleri bakiye atık yönetim planları ve gerçekleşme raporları ile takip edilmekte olup, geri dönüşüm prosesinden çıkan bakiye atıklar geri kazanım amaçlı başka bir geri dönüşüm tesisine veya bertaraf için lisanslı tesislere gönderilmektedir.

Atık ithalatının yurtiçi toplama faaliyetlerini olumsuz yönde etkilememesi amacıyla 2020 yılı itibariyle atık ithalatında kota uygulamasına geçilmiştir. Atık geri kazanım tesislerinin kapasiteleri üzerinden verilen ithalat izin kotası kapsamında, tesislerin üretim kapasitelerinin en fazla %50'si kadar atık ithalatı yapmalarına izin verilmektedir. Bu uygulama ile atık ithalatı yapan geri kazanım tesislerinin işleyemeyeceği atıkları getirerek stok sahalarından sokaklara taşmasının önlenmesi ve iç piyasada toplanan

atıkların da geri kazanım tesisleri tarafından kullanılması ve iç piyasadaki arz-talep dengesinin sağlanması amaçlanmıştır.

7,8)İthal edilecek atıklarda kontaminasyon oranı %1 ile sınırlandırılarak, temiz ve geri dönüşüm verimi yüksek atık ithalatı yapılması sağlanmış olup, ithal edilen atıklar Bakanlığımız MOTAT sistemi ile tesise kadar takip edilmektedir. İthalatı yapılmak istenen atıklar gümrük işlemleri başlamadan önce sınır gümrüğünde bulunan Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüklerimizin uzman personellerince atığın uygunluk denetimi yapılmaktadır. Sahada denetim ve belge kontrolü yapılmadan hiçbir atığın ithalatına izin verilmemekte, uygun bulunmayan atıkların mahrece iade işlemleri başlatılmaktadır.

Ayrıca, atık geri kazanım tesislerinin kapasiteleri üzerinden verilen ithalat izin kotası kapsamında, tesislerin üretim kapasitelerinin en fazla %50'si kadar atık ithalatı yapmalarına izin verilmekte, tahsis edilen kota üçer aylık dönemlerde eşit miktarda kullanıma açılmaktadır. Bu uygulama ile atık ithalatı yapan geri kazanım tesislerinin işleyemeyeceği atıkları getirerek stok sahalarından sokaklara taşmasının önlenmesi ve iç piyasada toplanan atıkların da geri kazanım tesisleri tarafından kullanılması ve iç piyasadaki arz-talep dengesinin sağlanması amaçlanmıştır.